GÜNÜN MEVZULARI

Başka yerlerde nimet ve bizde âfet olan su

Yazan: Nusret Köymen

(Bu yazıyı okuduğunuz zaman göreceksiniz ki memleketi meşgul eden sel âfeti sadece geçici bir derdden ibaret olmadığı gibi parça tedbirlerle de halledilebilecek bir mesele değildir. Bölge plancılığı bilgisi üzerinde çalışan Nusret Köymen, Birleşik Amerikada Tenisi bölgesinde yapılmakta olan bölge plancılığı çalışmalarını yerinde incelemiş olup şimdi bu konuyu İstanbul Amerikan Kolleji mühendis kısmında ve İstanbul Teknik Okulunda bir ders olarak okutmakta ve bölge kalkınması meseleleri arasında ve belki başında gelen su baskını meselesini toplu bir görüşle ele almaktadır.)

— Bu su hep böyle akar?.

— Akar...

— Siz de böyle bakar?.

Bu tekerleme, memleketin akar suyu bol olan her bölgesinde yabancı bir seyyaha atfen hikâye edilir. Hiç bir yabancının bu nezaketsizlik veya bilerek bu küstahlıkta bulunacağını, yahud kendinden olanların acı tenkidlerine katlanmak huyu olan Türkün yabancı saygısızlığını hoş göreceğini sanmıyorum. Bana öyle geliyor ki bu tekerleme suyun kıymetini ta Orta Asyadanberi bilen Türkün, suların boşuna akmasından duyduğu teessürü anlatmak ve bu anlatışı bir nükte halinde ilgililerin kulağına kadar iletmek kaygusile bizzat Türk halkı tarafından uydurulmuştur.

Sayın Nadir Nadinin geçen günkü başyazısında dediği gibi tonton ihtiyarlarımız elli senedenberi böyle yağış görmediklerini söyleyebilirler. Fakat «Haleb orda ise arşın burda»! Dicle ve Fırat binlerce yıldanberi akarak ve taşarak aşağı Irakı, Seyhan, Ceyhan nehirleri ve Kadıncık suyu da, adı üstünde, Çukurovayı meydana getirmiştirler. Eğer Gediz nehrinin ağzını da İzmir limanının dışına verilmeseydi, birgün İzmir limanı diye bir şey kalmıyacak, İzmir şehri de Ege kıyılarının eski şehirleri gibi (Efes, Miletüs gibi) bir gün içeride kalacaktı.

Bugün hepimizi üzen ve düşündüren Çukurova nasıl meydana gelmiştir? Hıristiyanlığı yaymakta en büyük rolü oynayan Havvari Pavlos, Tarsusta doğduğu zaman bu kasaba henüz deniz kenarında idi. Tarsus kasabasının içinden geçerek Tarsus ırmağı adını alan Kadıncık coşkun deresi yılda bir kaç defa olan taşmalarının getirdiği toprak ve çakıl ile Tarsus ovasının arka kısmını ancak doldurmuştu. Bugün ise Tarsustan denize mesafe 19 kilometre sayılahilir. Demek ki Pavlos'tan bu yana da 19 yüzyıl geçtiğine göre Kadıncık, denizden yılda ortalama 10 metre yer doldurmuştur. Buna şaşmamak lâzım: çünkü Kadıncık 50 kilometrelik bir mesafede 3500 metrelik bir düşüm yapar!. Fakat son senelerde denizden on metre dolduramamaktadır. Eskiden sele karşılık bir çeşid teselli mükâfatı olarak denizden toprak kazandığımız halde şimdi o da yok. Bunun sebebleri şunlardır:

1 — Ova genişlediği ve Tarsus ırmağı düzlükte akuğı için sürüklediği toprağı denize kadar götürmek için gerekli hızı kaybetmekte ve mili yatağına bırakmaktadır.

2 — Yalnız Tarsus ırmağının değil, Tarsus ırmağının hemen yanında denize dökülmekte olan Seyhan nehrinin de taşkınlarda ağızlara kadar getirdiği moloz, ağız yataklarını yükselterek çakılların denize dökülmesini güçleştirmektedir.

İşte bu sebeblerledir ki Çukurova «çukur» olmuş, yani yükselen nehir yatakları yanında ve ağızların ve dalgalarla itilen kıyıların arkasında büyük çukurlar kalmıştır. Bu çukurların bazıları *daimî göller* ve bataklıklar halindedir, bazıları da taşkınlarda göl ve bataklık halini alır. Bundan daha tabiî bir şey olamaz. Ceyhan nehri için de durum aynıdır. Taşkınların az yatışlı yıllarda az, çok yağışlı ve hele sıcak yağışlı yıllarda çok olması da tabiî, hattâ az çok önceden tahmin olunabilecek tabiat olaylarıdır.

Çukurova bölgesi kışın kar tutmayan ve yağış mevsimi kış ile ilkbaharda toplanan bir «ılık iklim» bölgesidir.

Ustelik nehirlerini ve sularını besleyen akıntı bölgeleri yukarıdan aşağıya cenuba doğru hunileşmektedir. Bütün bu durum, bu bölgeyi «ideal» sel bölgesi haline sokar. Sel ve nehir yatakları ve ağızları yıldan yıla yükselmekte ve dolmakta devam edeceği cihetle ileride olacak her sel, yağışın şiddetine ve mevsimin yumuşaklığına göre, evvelkilerden daha tahribci olacaktır. Ancak aşırı anormal derecede ve devamlı olarak soğuk ve havaların kurak gitmesidir ki bu bölgeyi, insan akıl ve bilgisinin müdahalesi olmadan, sellerden koruyabilir. Çünkü bu bölgede normal olan bol yağış ve sıcak havalardır.

Sayın Nadir Nadinin dediği gibi muharrirlerin her sene sel mevsimlerinde bu konuyu ele alıp bir takvim rüttü adile yazmaları kâfi gelmediği gibi, acı tecrübelerle de, görülüyor ki, devletin yıllardanberi bir çok emek ve para sarfile aldığı parça tedbirler de zararları önlemeğe kâfi gelmemektedir. Zararlar, sistemli bir şekilde düşünülecek olursa, ilk bakışta görülebilenden çok daha etraflı ve derindir. Zararları toplu olarak inceleyelim:

1 — İnsan ve sıhhat kaybı.

Doğrudan doğruya boğulup ölen insanların sayısı çok olmıyabilir, fakat önlenebilecek âfetler yüzünden bir tek insanın ölmesi dahi küçümsenmemesi gereken bir kayıbdır. Kaldı ki Çukurova her şeyden ziyade sıtmasile meşhurdur. Sıtmayı da doğuran bataklıklardır. Sıtmaya Romalıların malarya yani «fena hava» adı vermelerinin sebebi, Romada kötü ziraat usulleri ve ormanların kesilmesi yüzünden artan sellerin çukurlar ve bataklıklar meydana getirmesi ve bataklık yakınlarında oturanların hastalanmalarının «fena hava» ile izah edilmesidir. «Hava tebdili» de bundan doğmaktadır. Sıtmalı insan, bazan, iktisadî anlamda «ölü» den daha fenadır, çünkü tüketir, fakat üretemez.

2 — Mal ve mülk, para ve emek kaybı, hayvanlar boğulur ve hastalanır. Mahsul mahvolur, tarlalar işlenemez hale gelir. Evler, yollar, köprüler v. s. harab olur. Plânsız yapılan regülâtörlere, sedlere, kanallara sarfedilen para ve emek heder olur. Yardım masrafları ve devletin kaybettiği vergiler ve gelirler de caba.

3 — Toprak kaybı.

Bir memleketin kaynaklarının başında ziraat toprakları gelir. Ziraat toprağı verimli toprakların yüzüdür. Bu, canlı hayvan ve nebat varlıklarının ve döküntülerinin çürümesile meydana gelen ince bir tabakadır. Meyilli yerlerde hızlı akan su bu yüz toprağını alır götürür ve en kıymetli olan ince kısmı zerreler halinde suda yüzerek gittiği için denize kadar götürür atar ve dolayısile yamaçlar inbat kuvvetini kaybeder ve çıplaklaşır. Yamaçlar çıplaklaştıkça seller büsbütün artar.

4 — Su kaybı.

Her şey, sudan hayat bulur. Bir hadis şöyle der: Bir insanıza su veren bir yıl oruç tutmuş olur, bir ağaca su veren on yıl oruç tutmuş olur, bir hayvana su veren yirmi yıl oruç tutmuş olur, bir mümine su veren kırk yıl oruç tutmuş olur. Yurdumuzun su rejimini şu ata sözile özetlemek mümkündür: «Yağmaz kurutur, yağar çürütür.» Yurdumuzun su işini düzenlemek için, suyu kurak mevsimde kullanmak üzere yağış mevsiminde depo etmek lâzımdır. Yağış mevsiminde boşuna akıp giden su, ziraatimizi kalkındıracak can suyudur. Her yıl bu şekildeki kaybımız para ile ölçülemiyeceği gibi su işini halletmeden ziraat üretimi masraflarını düşürmeğe de imkân yoktur.

5 — İş kuvveti kaybı.

Yapılacak işi çok, yapacak adamı az olan memleketimizde iş kuvveti en önemli şeydir. Boşuna akan su, ziyan olan iş kuvvetidir. Yurdumuz medenî memleketler arasında en az elektrik kullanan memlekettir. Yunanistan ve Bulgaristan bizden çok elektrik kullanır. Batı medeniyeti elektrik ve «ucuz» elektrik demektir. Yurdumuz medenî memleketler arasında yalnız az elektrik kullanma rökorunu değil, elektrik pahalılığı rökorunu da kırar. Elektrik, yurdumuzda henüz bir lüks halindedir. İstanbulda ve Ankarada bile elektrik kullanmıyan nüfus önemli bir yekûn tutar. Bunun sebebi elektrik santrallarımızın uzaktan taşınan kömür ve dışarıdan dolarla satın alınan mazotla işlemeleridir. Yurdumuz için en elverişli elektrik üretme yolu su santrallarıdır. Halbuki su santrallarında ışık ve iş halinde *nimet* olabilecek sular, sel halinde âfet olmakta, yıkıp boğmaktadır!.

Bu yıl kaybımız çok yağış, devamlı sıcak ve sel yataklarının yükselmesi ve tıkanması dolayısile her yıldakinden çok fazladır. Şimdiden sonra havaların soğuk gitmesi, yağışı kar olarak dağlara ve yamaçlara depo edecek ve ilkbaharın ilk lodoslarile Çukurovayı gene sel basacaktır. Bunu tahmin etmek için kâhin olmağa lüzum yoktur. Yurdumuzun ve belki dünyanın, seneler sürecek bir bol yağış devresine girmekte olması da büyük sellerin senelerce âfet şeklinde tahribat yapmasına sebeb olabilir. O halde, şimdiye kadar alınan tedbirler kâfi olmadığına göre ne yapmamız lâzımdır?

Yapılacak şey, bütün akıntı bölgesini bir bütün olarak ele almak ve yamaçların *en yüksek noktalarından* başlayarak sistemli ve plânlı bir şekilde suları dizgin altına alarak sulama ve enerji işlerinde değerlendirmektir.

«Bölge plancılığı» nın bir parçası olan bu iş, uzun vadeli bir iştir. Derhal alınabilecek acele tedbirler ise, suları, akmalarını engelleyen şeyleri ve yerleri uçaklarla bombalamak suretile denize akıtmak ve buralardaki nüfusu boşaltmaktır.

Nusret KÖYMEN

ZÜMRÜT

Romanları filme çekilen bütün Türkiyede büyük bir alâka uyandıran

İHSAN KOZA

nın bu harikulde romanı çıktı. Zümrüt, senenin en nefis yerli romanıdır.

Zümrüt, çılgın bir kadının maceerasıdır.

Zümrüt, Ihsan Koza'nın en güzel eseridir. Bugün fevkâlâde nefis bir şekilde çıktı. Fiatı 250 kuruş.

Nebioğlu Yayınevi

Şehir haberleri

Şehir Meclisinin dünkü toplantısı

Keçi ve manda eti mesclesi bir karara bağlanamadı, bina inşaatındaki bazı takyidatın kaldırılması istendi

Şehir Meclisinin dünkü toplantısında, mesken buhranını önleyici tedbirler hakkında üyelerden Moiz Tekinalp tarafından verilen takrir üzerine teşkil edilen komisyonun tutanağı, bu işlerle meşgul diğer bir komisyona havale edildi.

Bundan sonra Vali, şehrin büyük sokaklarından birinin, memlekete büyük hizmetleri dokunmuş olan Kâzım Karabekirin ismine izafe edilmesini istedi. Fakat evvelce verilen bir prensip kararına göre ölümünden beş sene geçmeden böyle bir isim verilemiyeceği anlaşıldı.

Otellerde sabun bulundurulması mecburiyeti hakkındaki teklif üzerine Hamdi Bütün, bunun yerinde bir iş olamıyacağını, sabunun şekil ve nev'i bakımından ihtilâf çıkarak ceza yazılmasına ve binnetice otel tarifelerinin artmasi vesaire gibi taleblere yol açacağını söyledi. Neticede otellerde umuma mahsus mıusluklarda sabun bulundurulması mecburiyeti kabul edildi.

Keçi ve manda eti satılan dükkânlarda başka cins et satılmaması hakkındaki madde bir hayli tartışmayı mucib oldu. Burhan Felek maksadın, keçi ve mandanın hüviyeti lâhmiyesi saklanarak diğer etler arasında satılmamasını temin olduğuna göre, bunların ayrı dükkânlarda satılmasının bir fayda vermiyeceğini, kimsenin yalnız bunu satmak için ayrı bir dükkân açmıyacağını, ancak bir müddet manda ile keçilerin helâkten masun kalmalarına yarıyacağını söyledi: «Bunları gene aynı dükkânlarda, fakat iyice damgalanmış olarak satturalım. Koyun ve sığır yerine satıldığı takdirde ağır ceza verelim» dedi. Halil Hilmi Uyguner de, kasab dükkânlarında bu etlerin ayrı dolablara konulmasını istedi. Bir üye, beygir etinin de böyle bir muameleye tâbi tutulmasını teklif etti, fakat beygir eti satışının esasen yasak olduğu hatırlatıldı. Hasan Koper, keçi ve manda etinin hiçbir rahatsızlık hissettirmediğini söyledi. Cemil Topuzlu, altı kilodan aşağı kuzuların kesilmemesini teklif etti. Nihayet bir hal çaresi bulunmak ve İktisad Müdürlüğünün et fiatları hakkındaki teklifile birlikte konuşulmak üzere tutanak encümene havale edildi.

Bundan sonra Ekrem Tur, karanlıklarda işlenen bir takım fenalıkları önlemek üzere geceleri han, hamam, apartıman binalarının önüne birer ampul koymak mecburiyetinin kabulünü teklif etti.

Üyelerden Arif İyicil de, imar plânlarının tatbik edilemediğine, Belediyenin bu arsaları istimlâk kudretine de malik olmadığına göre halkın arsalarına istediği gibi tasarruf ederek istediği gibi bina inşa etmelrine müsaade edilmesini istedi, takriri katma komisyona havale olundu.

Hilmi Uran Ankaraya döndü

Bir haftadanberi şehrimizde bulunan C.H. Partisi Genel Başkan vekili Hilmi Uran dün akşam Ankaraya hareket etmiştir. Hilmi Uran kendisile görüşen bir arkadaşımıza şunları söylemiştir:

«— Demokrat Parti, muhalefeti kanun dairesinde yürüttükçe, kendisinden hiçbir şikâyetimiz olmıyacağı tabiidir. Son aylar zarfındaki tezahürat da göstermiştir ki, bu çerçeve dahilinde muhalefet mümkündür ve tutulacak tek yol da budur.»

Yunanlıların aldıkları fasulyeler

Memleketimize gelen bir Yunan ticaret heyeti İzmir piyasasından 2500 ton fasulye almıştır. Fasulyelerin karşılığı 217 dolar üzerinden ödenmiştir. Aynı heyetin takriben beş bin ton fasulye daha alacağı timid edilmektedir. Bu yüzden İstanbul piyasasında fasulye fiatları muvakkaten yükselmiştir.

Halkevlerinin yıldönümü

Halkevlerinin kuruluşunun 16 ncı yıldönümü münasebetile yarın bütün yurdda Halkevi ve Halkodalarında törenler yapılacaktır. Merasime saat 15 te Ankara radyosunda Başbakan ve C.H.P. Genel Sekreterinin birer hitabesini takiben başlanacak, bundan sonra Halkevlerinin kuruluş gayeleri etrafında konferanslar verilecektir. O gün aynı zamanda muhtelif kasaba ve köylerde yeniden altı Halkevi ile doksan yeni Halkodası açılacaktır. Böylece Halkevlerinin sayısı 469, Halkodalarının da 426 yı bulacaktır.

Şoförlerin istekleri

Şoförler Cemiyetinin Ankaraya bir heyet göndereceğini yazmıştık. Heyet, İstanbul şoförlerinin muhtelif derdlerini alâkalı makamlara arzedecek, bilhassa kazanç vergisine yapılan zammın şoförleri pek müşkül duruma soktuğunu, bir araba için her satılışında vergi alınmaması lâzım geldiğini, plâka meselelerini ve nihayet benzin hakkındaki şikâyetlerini bildirecek ve bunların halledilmesini istiyecektir.

Lik maçları tehir edildi

Havanın çok yağışlı olması dolayısile bugün ve yarın yapılması lâzım olan İstanbul lik maçları tehir edilmiştir.

Bir eroin kaçakçısı yakalandı

Emniyet İkinci şube memurları, Tahtakalede Mustafa Atasoyan adında bir beyaz zehir kaçakçısını yakalamışlardır. Mustafanın üzerinde 18 paket eroin bulunmuştur.

Bir profesörümüzü kaybettik

İstanbul Üniversitesi hayvanat kürsüsü profesörlerinden Fahire Battalgazinin Ankara Nümune Hastanesinde yapılan bir ameliyat neticesinde vefat ettiği teessürle öğrenilmiştir. Cenaze pazar günü şehrimize getirilecek ve pazartesi günü Üniversitede bir tören yapılacaktır.

KÜÇÜK HABERLER

★ İLKOKULLARDA Okuyan Yoksul Çocuklara Yardım Cemiyetinin 1948 yılı kongresi bugün saat 14 te cemiyet merkezinde yapılacaktır.

★ KIZILAY Derneği Beyoğlu şubesi tarafından bu gece Kristal Gazinosunda büyük bir müsamere verilecektir. Sabaha kadar devam edecek olan bu gece için tanınmış ses ve saz sanatkârlarımızın yardımı da temin edilmiştir. Ayrıca İsmail Dümbüllü Tiyatrosu da bir temsil verecektir.

★ ALMANYA ile memleketimiz arasındaki ticarî münasebetlerin daha iyi bir şekle sokulmasını temin maksadile Almanyaya gönderilmesi kararlaştırılan Ticaret Bakanlığı müsteşarlarından Lemi Aksoy dün sabahki ekspresle Ankaradan şehrimize gelmiştir. Lemi Aksoy bugünlerde uçakla İsviçreye hareket edecek ve oradan da Frankfurt'a gidecektir.

John Steinbeck

GAZAP ÜZÜMLERİ

Dünyanın 16 diline tercüme edilmiş yalnız Amerikada 2.000.000 satılmış ve 40 defa basılmış bir şaheser ikinci ve son CILDI ÇIKTI. Fiatı 250 kuruş.

REMZİ KİTABEVİ

Tablet

Vikodin

ÖKSÜRÜK ve BRONŞİTİ KESER

KİTAB SOHBETLERİ

İlk Türklerde Hukuk

- Faydalı bir serinin ilk on iki kitabı -

Yazan:

Kemal Salih Sel

Cazibesi -sahifeleri karıştırılmadan, hattâ ele alınmadan- ismi ile başlıyan, fakat ele alınıp karıştırıldıktan sonra, derin alâka uyandıran bir kitab: «Türk Hukuku ve Tarih».

Isimdeki cazibe, daha ziyade, bu mevzuda bir kitabın kütübhanemize ilk defa girişi sebebiledir; okununca artan alâkayı ise muhtevası uyandırıyor. Çünkü müellif -bir eski eserinde, tevazuunun kendisine «ben ne bir edibim, ne de bir üslûbcu!» dedirtmiş olmasına rağmen- çoğu âlimler gibi, yazı yazmak sanatına da yabancı değildir.

«Türk hukukunun tarihi» mevzuu, tarih kadar eski, fakat ele alınışı bir çeyrek asrı bile dolduramamış olmak kadar yenidir. Universitelerimizde böyle bir kürsünün açılışı, 925 te, Ankara Hukuk fakültesinin kuruluşu ile başlar. Eserin müellifi, işte bu kürsüyü liyakatle dolduran ilk profesördür: Sadri Maksudi Arsal.

Sadri Maksudi, Türk dili ve tarihi üzerindeki araştırmalarile «min-el kadim» tanınan ve tanındığı nisbette sayılan bir ilim adamımızdır. «Min-el kadim» dedim, çünkü onun bu sahadaki çalışmaları -bazılarında raslandığı gibi- modaya uymuş olmak kabilinden değildir; muhterem profesörün mesaisi, bu nevi araştırmaların muzaheret gördüğü Atatürk devrinde değil, çok daha evvelden başlar.

.....

Bu kürsünün ihdası zamanına kadar Türk tarihi, hukuk bakımından, niçin tetkik edilmiş değildi; hattâ böyle bir ilim mevzuu olduğu dahi niçin düşünülmemiş bulunuyordu?

Bir araştırma yapacak değilim. Bu garabete, muhterem Sadri Maksudi Arsalın omuzlarına aldığı yükün ağırlığını kaydetmiş olmak için işaret ediyorum. Onun vazifesi, başka profesörlerinkine benzemiyordu. İşi, mevcud bir ilmin esaslarını izahtan ibaret değildi; okutacağı ilmin malzemesini de hazırlamak, «onun yaratıcısı olmak» mevkiinde idi. O «gideceği yolu da kendi yaparak seyahat eden bir yolcuya» benziyordu!

Aradan 23 sene geçmiştir. Bu yolcu, belki de maksud menzile henüz varmamıştır. Fakat güzel bir yol yapmıştır, menzile varmak istiyenlerin önlerindeki bütün maniaları kaldırmıştır.

Bu, kolay olmamıştır.

.....

Hazırlanacak tarih, Türkiye Türklerinin hukuk tarihi idi. Türk tarihi, gerek örf ve âdetler, gerek mevzuat bakımından nasıl bir inkişaf göstermişti? Çalışma programı ve takib edilecek araştırma usulleri şöyle tesbit edildi:

Türk tarihinin en yakın iki safhası Osmanlı ve Selçuk devirleridir. Bu iki devleti kuranlar orta Asyadan gelen Türk kabileleridir. Bunların getirdikleri hukuki gelenekler vardır; fakat bu geleneklerin yanıbaşında, aradaki islâmlaşma hareketi neticesi, teessüs etmiş islâm hukuku da mevcuddur. Yani Türkiye Türklerinin hukuk tarihi bir taraftan islâmiyetten önceki orta Asya Türklerinin hukukile ilgilidir, diğer taraftan islâm hukukile alâkalıdır. Şu hale göre Türk hukukunu dört devreye taksim ederek tetkik etmek lâzım gelir: 1 — Orta Asya devri, 2 — İslâmlaşma devri, 3 — Selçuk devri, 4 — Osmanlı devri.

Çalışmaya böyle bir hareket noktasından başlandı. Muhterem Sadri Maksudi Arsal dil üzerinde, folklor üzerinde, kitabeler ve vesikalar üzerinde ve nihayet tarihi, ilmi, edebî ve içtimaî eserler üzerinde tetkikler yaptı. Şimdi, bir kaç satır sonunda «yaptı» dediğim diz çöken delegeler genclerin (bir yüzün iki yanağı gibi birbirinden ayrılmaz şekilde birleşmelerini) teklif ederler. Kızın babası pipoyu kabul ederse, onunn yakılmasile «nişanlanma» kabul edilmiş olur.

Düğün günü güvey iki arkadaşile beraber kızı almağa gider. Kız evine yüz adım kala şarkı söylerler. Şarkıyı işiten kız tarafı evin önüne, istikbale çıkarlar. Güveyi ve iki arkadaşını merasimle eve alırlar. Baba, kızını güveye «teslim» eder. Ev halkı ve gelin, gelenlerle beraber atlara binerler. Gelin atının iki tarafında, güveyle beraber gelmiş olan iki delikanlı, iki tarafından kayın ağacına gerilmiş bir perde tutarak ilerler. Tâ ki gelin, güveyin evine gelinciye kadar ne önündeki yolu, ne de yeni evinin bulunduğu yeri görebilsin.

Kayınpederin evine gelinir gelinmez gelin eğilerek evin ocağını selâmlar. Bu sırada gelinin yüzü kapalıdır. Yeni akrabaları ona «görümlük» hediyelerini verirler. Gelinin yüzü açılır. Bu sırada kayınpeder bir hitabede bulunur. Bu bir duadır ve pek güzeldir. İşte bazı par çaları:

«Oturacağın yerde bolluk olsun, pek çok çocuk ve torunların dünyaya gelsin. § Senin önünde daima ay parlasın, arkandan güneş parlasın. § Eteğin etrafında çocuklar dolaşsın, pek çok davarın olsun, atların çok tay doğursun, sürülerin eksilmesin. § Senin ayak bastığın yer demir gibi sağlam olsun, sana hiç kimse cebir ve zulüm edemesin, meskenin daima sıcak olsun, ocağında ateş daima parlak yansın.»

.....

Eski Türklerde evlenmenin şartlarından biri hem babanın ve ananın, hem evlenenlerin rızasıdır. İkinci mühim şart evlenen erkeğin veya tarafının kız tarafına bir miktar mal vermesidir. Bu kızın «fiat» ı değildir. Çünkü evlenme «satın alma muamelesi» telâkki olunmaz. Bu, sadece kızın terbiyesi için yapılmış masrafa iştiraki ifade eder.

★

İsim ve renk farkları olmasa, birbirine eş zannedilecek, on iki zarif kitab. Bunlar «Varoğlu Yayınevi» nin neşrine başladığı «Faydalı Kitab» serisinin ilk mahsulleridir. Hamdi Varoğlu, kültüre sahib, yabancı dile âşina, neşriyat hayatında tecrübe görmüş bir gazetecidir. Bu salâhiyetle seriyi teşkil edecek kitablar için iyi mevzular seçmesini bilmiş, bu mevzuları yazacak değerli imzaları da bulmuştur. O kadar da değil: Kapakları eski Türk motiflerile tezyin edilmiş ve temiz basılmış kitabları -aralarına kuşe kâğıdlı renkli ilâveler de konduğu halde- ucuza maletmenin ve ucuza satmanın yolunu bulmuştur. (Fiat bahsi, üzerinde durulacak bir mesele oldu; son aylar içinde Babıâli, kitablara yüksek fiat koymakta, âdeta yarışa çıkmış bir manzara arzetmeye başladı. Bu manzaranın garib ve garib olduğu kadar hazin bir tarafı da Millî Eğitim Bakanlığının bu yarışa, bayraktarlık edercesine, iştirak etmekte oluşudur.)

.....

İyi seçilmiş ve iyi kalemlere yazdırılmış kitablar, dedim: Meselâ «Kanserle Savaş» ı doktor Kâzım İsmail Gürkan yazmıştır. Dili kadar kalemi de tatlı genç profesörün bu bahisteki salâhiyetine kim itiraz edebilir?. Kanserin nasıl bir hastalık olduğunu, sebeblerini, alâmetlerini herkesin anlayabileceği bir ifade ile hulâsa eden doktor, arada şu müjdeyi de veriyor:

«Kansere karşı bugün, dünkünden çok daha silâhlı ve mücehhez bulunuyoruz. Oyle ki, yakın zamanlara kadar karşılarında el bağlayarak neticesine boyun eğilen pek çok kanserlinin hayatını kurtarmak veya hiç olmazsa rahatça uzatmak, bugünkü vasıtalarla, mümkün olmuştur.»

.....

Kitablar değişik mevzulardadır: «Değişen Dünyanın Sırları» nı, fenni musahabelerden hoşlananların daima alâka ile okudukları, Salih Murad Uzdilek yazmıştır. Başlangıcdan 3.5 asır evveline kadar «Türk Denizciliği» ni yazan, bu mevzudaki salâhiyeti kimsenin meçhulü olmıyan, Abidin Dav'erdir. Ya «Ev Kadını» nı yazan ve iyi bir ev kadınının bilmesi lâzım marifetleri iki yüze yakın reçete halinde hulâsa eden Nurinisa Reel?. Şahsan da tanımakla mübahi olduğum muhterem bir «ev hanımı» dır.

Kitablardan ikisi İstanbulla ve Fatihle alâkalı... «Fatih Devri Fıkraları» nı İstanbul mevzuile canlı başla uğraştığı herkesçe bilinen doktor Süheyl Unver toplamıştır. Yer müsaid olsaydı, bunlardan bir kaçını alırdım. Çünkü fıkralar -doktorun da dediği gibi- insana o günleri, âdeta, yaşatmış oluyor.

«İstanbulun Fethi» isimli kitab Hasan Cemil Çambelin olgun kaleminden çıkmıştır, o devrin ve fethin 64 sahifeye sığdırılmış güzel bir icmalidir. Bu kitabın yaldızla basılmış kuşe kâğıdlı ilâvesinde Yahya Kemalin:

Son savletinle vur ki, açılsın bu sûrlar
Fecr-i hücüm içindeki tekbir aşkına.

beyti ile biten meşhur «Yeniçeriye gazel» i ve Fatihin -müzedeki aslından aynen alınmış- tuğrası vardır. Serinin basılmış diğer kitabları şunlardır: Meşhur Türk İmparatoriçeleri, Rus Çarı Deli Petro, Goethe ve Sanatı, Atillâ'dan Atatürk'e, Sivastopol harbi. Yerin müsaadesizliği bunların ve evvelkilerin üzerinde fazla durmak imkânını, ne yazık ki, vermiyor.

Kemal Salih SEL

1 Mart 1948 Pazartesi akşamı

Şehir DRAM Tiyatrosunda

RAŞİD RIZA JÜBİLESİ

SAFİYE AYLÂ ve arkadaşları — **NECMİ RIZA** ve saz heyeti

Muammer Karaca ile revüsü

ve

Üstad RAŞİD RIZANIN iştirakile

BAYKUŞ

HALİD FAHRİ'nin Manzum Dramı

BİLETLER: Beyoğlu, İstiklâl Caddesinde NECMİ RİZA mağazasında (Elhamra Sineması yanı) satılmaktadır.

Sayın Halkımıza

P. T. T. İşletme Genel Müdürlüğünden:

1 — Yeni Ankara telefon santralı ahiren işletmeye açılmış ve Bahçelievler santralı da otomatiğe çevrilmiş olduğundan şimdiye kadar telefon almak için yapılmış ve bundan sonra yapılacak müracaatler şebeke durumunun müsaadesine ve taleb sırasına göre doğrudan doğruya Ankara Telefon Müdürlüğünce yerine getirilecektir.

2 — İstanbul telefon santrallarının takviye ve tevsi edilmekte olduğu malûmdur. Bu işlerin ilk safhası olmak üzere Beyoğlu, Şişli ve küçük santrallar sahalarındaki telefon isteklerinden şimdilik mahdud bir miktarının karşılanmasına imkân hâsil olmuştur. Bu sahalarda şimdiye kadar vukubulan telefon istekleri şebeke durumunun müsaadesine ve taleb sırasına göre doğrudan doğruya İstanbul Telefon Başmüdürlüğünce peyderpey yerine getirilecektir.
Şimdilik yalnız İstanbul santalı sahasında bir kimsenin başkasına bir telefon verilmesini istiyerek abonelikten çekilmesi kabildir.

3 — Bundan sonra Ankara veya İstanbulda telefon almak için Ulaştırma Bakanlığına veya P. T. T. Genel Müdürlüğüne müracaat edilmiyerek doğruca Ankara veya İstanbul Telefon Müdürlüklerine başvurulması sayın halktan rica olunur. (2153)

Bugün Mutlaka Bir

HAFTALIK GAZETE

alınız. Neşrettiği vesikalardan bir ikisi:

1 — Atatürkün Vasiyeti — 2 — Kominform'un Plânı

Birçok tanınmış imzalar, mizah, röportaj, aktüalite.

12 RENKLİ BÜYÜK SAHİFE 25 KURUŞ

HEM NALINA MIHINA

Aziz yurddaş, gel de üzülme!

Bundan 63 yıl önce, 1885 te, bir gün Halicde parlak bir tören yapılmış ve büyük bir zırhlı denize indirilmişti. 1876 da Abdülâziz devrinde inşasına başlanmış iken her gemiye, her tesise kendi adını veren Abdülhamid, bu zırhlıya Hamidiye adını vermişti.

Abdülhamid zamanında bir zırhlı, bir kruvazör, bir denizaltı, bir torpidobot Türk denizciliğini halicde çürüten bu müstebid Padişahın adını taşıyordu.

Hamidiye zırhlısı, o zaman, İngilterede yapılmış olan Mes'udiyeden sonra, Osmanlı donanmasının en büyük harb gemisi idi. 6700 tondu, makinesi 6800 beygir kuvvetinde idi. Sürati 13 mildi. Boyu 83, eni 17 metre, çektiği su 7.80 metre idi. 4 tane 260 milimetrelik, 2 tane 170 milimetrelik ağır top, 6 tane 150 milimetrelik orta top, bir kaç tane de küçük top ve 2 tane torpido kovanı taşıyordu. Zırh kusağı 230 milimetre ve güvertesi 79 milimetre kalınlığında zırhlarla muhafazalı idi. Mühendisi de Ali Paşa idi.

Dün de, Halicde bir denize indirme töreni yapıldı. Denize indirilen gemi, Devlet Denizyolları İdaresinin Fabrika ve Havuzlar müdürlüğüne bağlı atölyelerde yapılmış olan 186 deplâsman tonluk bir römorkördür. 23 metre boyunda, 6.40 metre enindedir. 250 beygir kuvvetindeki makinesile 10 mil süratı vardır. Ege gibi bir gemiyi 4 mil süratle sürükliyebilir. Teknesi de, makinesi de, kazanı da, yardımcı makineleri de tamamile halicde yapılmıştır. Mühendisleri hep genc ve güzide Türk inşaiye yüksek mühendisleridir.

1885 te: 6700 tonluk bir zırhlı,
1948 de: 186 tonluk bir romorkör.

İşte gemi inşaiyeciliği bakımından 63 yıl içinde elde ettiğimiz parlak netice bu!

Ey, aziz yurddaş, gel de, üzülme! Fakat buna da şükür!

Havacılarımız için tören

Türk düşmanlığı iliklerine işlemiş olan Bulgarların, yollarını şaşırdıkları apaçık belli olan iki uçağımızı düşürdükleri malûmdur. 200 metre alçaktan uçan komşu bir devletin uçaklarını düşürmek bir alçaklıktan başka bir şey değildir. Zaten dünkü Nazi, bugünkü Bolşevik uşaklarından da bundan başka bir şey beklenemez.

Ajansın haber verdiğine göre, şehid pilotumuzun na'şı, memlekete gelmektedir. Tam Bulgarca bir namerdliğe kurban giden bu şehide millî bir cenaze töreni yapmak suretile Bulgarların bu menfur hareketine karşı duyduğumuz hiddet ve nefreti izhar etmeliyiz.

Yaralı subayımızın da bir an evvel Bulgarların iğrenç muhitinden kurtarılarak vatana dönmesinin temin edilmesini ve onun da Bulgarların komşuluğa ve insanlığa yaraşmaz hareketlerine karşı bir protesto gösterisi olmak üzere, bir millî kahraman gibi tezahüratla karşılanmasını teklif ediyorum.

Edebiyatçılara:

Müsabaka

Pek yakında çıkacak olan (Çınaraltı) Mecmuası iki edebiyat müsabakası açıyor:

1 — Şiir müsabakası,
2 — Hikâye müsabakası.

Şartlar: Şiirler ve hikâyeler neşredilmemiş olacaktır. Yazı makinesile kâğıdın bir yüzüne yazılmış olacaktır. Imza ve adres hakiki olacaktır.

Mükâfatlar: Birincilere ellişer, ikincilere yirmi beşer, üçüncülere onar lira hediye edilecek, yazanların eserleri, fotografları ve kısa hal tercümelerile neşredilecektir.

Adres: Çınaraltı mecmuası; Nuruosmaniye caddesi, No. 57, İstanbul.

DÜNYA Edebiyatından Tercümeler:

Charles Morgan

KAYNAK

(THE FOUNTAIN)

I - II

Morgan'ın mükâfat kazanan üç büyük romanından biri ve bir bakıma göre romancısının kendi hayatının hikâyesidir.

Aşkı ve sanatı en güzel bir şekilde ifade eden «Kaynak» Morgan'ı sevenlerin en çok beğendiği bir eserdir.

Iki cildi üç liraya satılan bu değerli eseri Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevlerile bütün kitabcılarda arayınız.

(2253)

SABAH

RESİM ATÖLYELERİ

Fotoğrafçılıkta

Her müşkülünüzü yener.

Galatasaray: Beyoğlu, Telefon: 40108

ŞEHVETİN SIRRI?

1948 yılının en güzel tercüme romanı...
200 Kr. KÜLTÜR Kitabevi.

CUMHURİYET

Nüshası 10 kuruştur.

Abone Şeraiti	Türkiye için	Haric için
Bir aylık	300 Kr.	600 Kr.
Üç aylık	800 »	1600 »
Altı aylık	1500 »	2900 »
Senelik	2800 »	5400 »

DİKKAT

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade olunmaz.